आरोग्य आणि सुरक्षा

विषय :

- प्रस्तावना
- आरोग्य व सुरक्षा महत्व
- लसीकरण
- सुरक्षा उपकरण महत्व

KUSHAAGRA® Innovations Foundation

प्रस्तावना

आरोग्य आणि सुरक्षितता का महत्वाची ?

संसर्गजन्य रोगांपासून बचाव.

कामाच्या ठिकाणी सुरक्षित वातावरण निर्माण करणे

अपघात टाळणे

स्वच्छता कामगारांचे सुरक्षित आरोग्य

विविध शारीरिक बाधा होण्यासाठी कारणीभूत मार्ग खालील प्रमाणे

खाताना, पिताना हाताच्या तोंडाशी होणाऱ्या संपर्कामुळे

दुषित हात किंवा हातमोज्यांनी चेहेरा पुसल्यामुळे

डोळे, नाक व मुखावाटे आणि श्वासातून धूळ शरीरात गेल्यामुळे

चीर, ओरखडे, किंवा खोलवर झालेल्या दुखापतींद्वारे त्वचेचा संपर्क

KUSHAAGRA® Innovations Foundation

बाधा होण्यापासून बचाव करण्यासाठी सर्वसामान्य

जखमा नेहमी बंद करा

चिरा आणि ओरखडे स्वच्छ करून पट्टीने बंद करणे

व्यक्तिगत आरोग्य व्यवस्थित ठेवा

हाताच्या बोटांची नखे वेळोवेळी कापून किमान स्तरावर ठेवा

अन्न सेवन करण्यापूर्वी हात साबण किंवा हँडवॉशने स्वच्छ धुवा

काम संपल्यावर स्नान करून कपडे बदला

नेहमी व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणे वापरा

यामुळे बाधा, दुखापती, व संबंधित आरोग्य विषयक समस्यांपासून संरक्षण होण्यास मदत होते व आपले काम सुरक्षितपणे करण्यासाठी हे महत्वाचे आहे

KUSHAAGRA® Innovations Foundation

हाताची स्वच्छता ठेवा

खालील प्रसंगी आपले हात नेहमी साबणाने /हँडवॉशने धुवा

- कामाच्या ठिकाणी पोहोचल्यावर
- आपली व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणे विशेषतः मास्क व हातमोजे परिधान करण्यापूर्वी
- कामातून सुट्टीच्या वेळेस, विशेषतः आपण चहा किंवा पाणी पिण्यासाठी किंवा जेवण करण्यासाठी जाताना
- जेवणाची सुट्टी संपल्यानंतर
- आपली व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणे विशेषतः मास्क व हातमोजे काढल्यावर
- कामावरील कपडे बदलण्यापूर्वी
- घरी पोहोचल्यावर

KUSHAAGRA® Innovations Foundation

कामगारांसाठी लसीकरणाची शिफारस

लसीकरण

आवश्यक लसीकरण	वारंवारिता
धनुर्वाद (Tetanus)	जेव्हा पण कोणत्याही धातुणे आपल्याला इजा झाल्यावर
विषमज्वर (Typhoid fever)	2 वर्ष मध्ये एकदा
फ्लू	वर्षातून 1 वेळा

KUSHAAGRA® Innovations Foundation

व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणे

शासनाने विहित केलेल्या नियमाप्रमाणे व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणे वापरणे बंधनकारक आहे

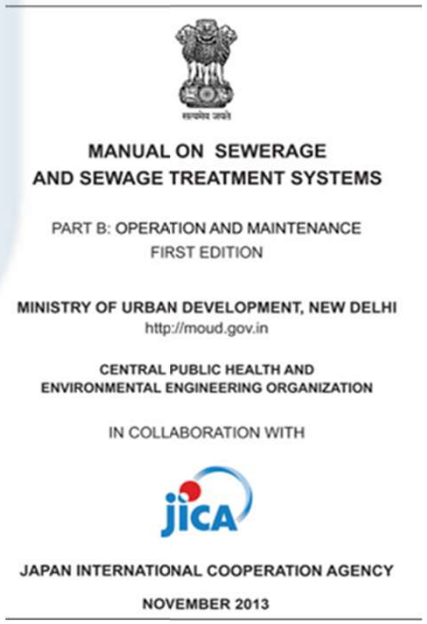

MANUAL ON SEWERAGE AND SEWAGE TREATMENT SYSTEMS

PART B: OPERATION AND MAINTENANCE
FIRST EDITION

MINISTRY OF URBAN DEVELOPMENT, NEW DELHI
http://moud.gov.in

CENTRAL PUBLIC HEALTH AND ENVIRONMENTAL ENGINEERING ORGANIZATION

IN COLLABORATION WITH

JICA

JAPAN INTERNATIONAL COOPERATION AGENCY

NOVEMBER 2013

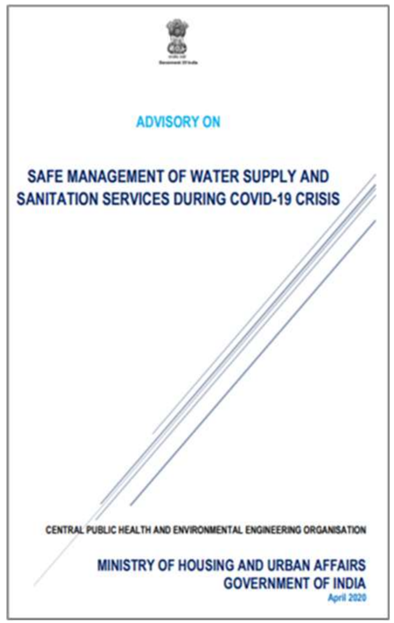

ADVISORY ON

SAFE MANAGEMENT OF WATER SUPPLY AND SANITATION SERVICES DURING COVID-19 CRISIS

CENTRAL PUBLIC HEALTH AND ENVIRONMENTAL ENGINEERING ORGANISATION

MINISTRY OF HOUSING AND URBAN AFFAIRS
GOVERNMENT OF INDIA
April 2020

व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणे

PPE किट वापरण्याचे फायदे	PPE किट न वापरल्यास होणारे परिणाम
1. सुरक्षितता वाढते : PPE किट वापरल्याने घातक जंतू, विषाणू आणि धोकादायक रसायनांपासून संरक्षण मिळते.	1. संसर्गाची शक्यता वाढते : PPE किट न वापरल्यास विषाणू आणि जंतूंमुळे संसर्ग होण्याची शक्यता अधिक असते.
2. आरोग्याचे संरक्षण : PPE किटमुळे कामगारांचे शारीरिक आरोग्य जपले जाते आणि विविध आजारांपासून बचाव होतो.	2. आरोग्याचा धोका : PPE किट न वापरल्यास विविध आजारांचा सामना करावा लागू शकतो, जसे की श्वसनाचे आजार.
3. कामाचा आत्मविश्वास : PPE किट वापरल्याने कामगारांना काम करताना अधिक आत्मविश्वास वाटतो.	3. आत्मविश्वास कमी होतो : PPE किट न वापरल्यास काम करताना असुरक्षिततेची भावना निर्माण होऊ शकते.
4. कामाचा कालावधी वाढतो : PPE किट वापरल्यास आरोग्य टिकून राहते, ज्यामुळे कामगार दीर्घकाळ काम करू शकतात.	4. कामाच्या दिवसांची कमतरता : PPE किट न वापरल्यास आजारपणामुळे कामाचे दिवस कमी होऊ शकतात.

KUSHAAGRA® Innovations Foundation

स्वच्छता कामगारांच्या जबाबदाऱ्या

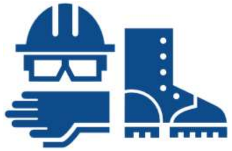

आपल्या व्यक्तिगत व इतरांच्या सुरक्षिततेची खातरजमा करण्यासाठी स्वच्छता कामगारांनी PPE Kit विषयक घालून दिलेल्या नियमांचे पालन करावे.

काम करताना स्वच्छता कामगारांनी आवश्यक ते सर्व सुरक्षा सामग्री व स्वच्छता उपकरणे परिधान करणे आवश्यक आहे.

मलवाहिनी, ड्रेनेज, नाले व सेफ्टीक टँकची
साफसफाई करताना स्वच्छता कामगारांनी देखरेखीखाली काम करणे आवश्यक आहे.

KUSHAAGRA®
Innovations
Foundation

खालील बाबींची काळजी घ्यावी

हातमोजे घातलेले हात चेहऱ्यापासून लांब ठेवा.

काम करताना व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणांना स्पर्श करू नका.

कोणत्याही पृष्ठभागाला अनावश्यक स्पर्श करू नका.

व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणे (PPE Kit) लहान मुलांपासून लांब ठेवा व मुलांना त्याच्याशी खेळू देऊ नका.

काम सुरु करण्यापूर्वी PPE परिधान करण्याचा अनुक्रम : एप्रोन/ रिफ्लेक्टिंग जॅकेट

परिधान करताना

1

एप्रोन परिधान करण्यापूर्वी आपले हात धुवा

2

एप्रोन व्यवस्थित घालावा

काम करताना

3

कचरा हाताळताना एप्रोनला अजिबात स्पर्श करू नका

काढताना

4

हातमोजे घातलेल्या हातांनीच एप्रोन काढा

काढताना

5

काम संपल्यावर एप्रोन धुवून वापरा

6

एप्रोन सुकवून सुरक्षित आणि कोरड्या जागी ठेवावा

Image source: Handbook for sanitation workers on use of PPE, UMC

KUSHAAGRA® Innovations Foundation

काम सुरु करण्यापूर्वी व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणे परिधान करण्याचा अनुक्रम :

1

मास्क परिधान करण्यापूर्वी आपले हात धुवा

2

मास्क हातात धरून धातू पट्टी किंवा कडक असलेली बाजू बघा

3

मास्क उघडण्यासाठी त्याचे पट्टे ताणा

4

पट्टे किंवा बंद आपल्या कानामागे किंवा चेहेऱ्या भोवती व्यवस्थित बांधा

5

आपले नाक आणि तोंड पूर्णपणे बंद करून त्यांच्यातील फटी कमी करा

6

मास्क मध्ये धातूची पट्टी किंवा तार असल्यास ती दाबून नाकावर व्यवस्थित बसवा

Image source: Handbook for sanitation workers on use of PPE, UMC

हे लक्षात ठेवा :

मास्क काढण्यासाठी आधी हातमोजे काढा आणि नंतर हात साफ करूनच मास्क काढा

कापडी मास्क वापरल्यानंतर उन्हात ठेवा / सिंगल use मास्क पुनः वापरू नका

काम सुरु करण्यापूर्वी व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणे परिधान करण्याचा अनुक्रम :

परिधान करताना :

हातमोजे परिधान करण्यापूर्वी आपले हात स्वच्छ धुवा

हातमोजे परिधान करण्यापूर्वी हात कोरडे करा

हातमोजे परिधान करून ते आपल्या हाताला व्यवस्थित बसत असल्याची खातरजमा करा

लक्षात ठेवा :

हातमोजे खराब झालेले असल्यास ते वापरू नका

काढताना :

एका हातमोज्याची बाहेरील बाजू दुसऱ्या हाताने मनगटावर धरा

आपली दुसऱ्या हाताची बोटे त्या हातमोज्यात घालून तो दुसरा हातमोजा हातातून काढा

आपण काढलेल्या हातमोज्याची आतील बाजू बाहेर काढा.

हातमोज्याची काळजी घेणे :

काम झाल्यावर आपले हातमोजे साबण / निर्मलक वापरून धुवा व ते कोरडे करा

Image source: Handbook for sanitation workers on use of PPE, UMC

KUSHAAGRA Innovations Foundation

काम सुरु करण्यापूर्वी व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणे परिधान करण्याचा अनुक्रम :

1

मांडी वेअर परिधान करण्यापूर्वी
आपले पाय स्वच्छ करा

2

अस्वच्छ मांडी वेअर ला
हातांनी स्पर्श करू नका

3

काम झाल्यावर हातमोजे घातलेल्या
हातांनीच मांडी वेअर काढा

Taking care of PPE

4

वेडर आतून साफ करण्यासाठी ब्रश
किंवा अपघर्षक कपड्यांचा वापर करू
नका

5

वापरून झाल्यावर मांडी
वेअर स्वच्छ पाण्याने धुवा

6

मांडी वेअर उलटे टांगा किंवा खाली जमिनीवर
ठेऊन वाळवा. ओलेत्याने ते कुठेही ठेवू नका

Image source: Handbook for sanitation workers on use of PPE, UMC

काम सुरु करण्यापूर्वी व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणे परिधान करण्याचा अनुक्रम : पावसाळी जोडे

परिधान करताना

१

पावसाळी जोडे परिधान करण्यापूर्वी आपले पाय स्वच्छ करून ते कोरडे करा

काम करताना

२

हातमोजे घातले नसल्यास मोकळ्या हातांनी पावसाळी जोड्यांना स्पर्श करू नका

काढताना

३

काम झाल्यावर हातमोजे घातलेल्या हातांनीच पावसाळी जोडे काढा

व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणांची काळजी

४

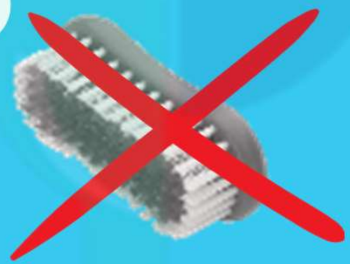

पावसाळी जोडे आतून साफ करण्यासाठी ब्रश किंवा अपघर्षक कपड्यांचा वापर करू नका

व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणांची काळजी

५

काम पूर्ण झाल्यावर पावसाळी जोडे पाण्याने स्वच्छ करा

६

त्यांना सावलीत वाळवा

काम सुरु करण्यापूर्वी व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणे परिधान करण्याचा अनुक्रम : हेल्मेट (आटोमाटेड MRF सेंटर / C & D हाताळण्यासाठी)

परिधान करण्यापूर्वी :

1

हेल्मेट परिधान करा

2

ते पडू नये यासाठी हनुवटीवरील पट्टा घट्ट करा

3

हेल्मेट योग्य पद्धतीने परिधान करा. शीर्षपट्टा घट्ट करा

त्याची काळजी घेणे :

ओल्या कपड्याने त्याची नियमित स्वच्छता करा . गरज असल्यास साबण वापरून पाण्याने विसळून घ्या .

काही खराब झाल्याच्या खुणा असल्यास नियमित तपासणी करा

लक्षात ठेवा :

कलंडलेल्या स्थितीत तिरके हेल्मेट घालू नका

हेल्मेट हे सूर्यप्रकाशात किंवा गरम पृष्ठभागाजवळ ठेवू नये.

काम पूर्ण झाल्यावर व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणे काढण्याचा अनुक्रम

हातमोजे परिधान केलेल्या हातांनी जोडे काढा

शिरस्त्राण काढा

ऍप्रॉन काढा

हातमोजे काढा

मास्क काढा

काम झाल्यावर व्यक्तिगत सुरक्षितता उपकरणे स्वच्छ करा व जागेवर ठेवण्यापूर्वी ते कोरडे असल्याची खातरजमा करा